

"СВОБОДА" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays.
43 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕПЛАТИ:	
One year	\$7.00	Полроку	\$3.50
Six months	\$3.75	На рік	\$7.00
Three months	\$2.00	На три місяці	\$2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерсі Сіті і закордонно:	
One year	\$10.00	На рік	\$10.00
Six months	\$5.00	На пів року	\$5.00
Three months	\$2.75	На три місяці	\$2.75

За кождою зміною адреси виставляти 10 центів.
За оголошеннях окремі ці встановлюються.
В Канаді находити нашесті гроші лише на т. н. Foreign Money Order.
Телефон "Свободи": 498 Montgomery. Теа. V. H. Сокса: 1838 Montgomery.
Адреса: "СВОБОДА", 43 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

ЗАПИЛИ ЗГОДУ

В колишній палаті польських королів у Варшаві збиралася 2-го червня незначна парода.
З одного боку засіли представники римської католицької церкви, а то єпископський нунцій, то польський амбасадор, то польський уряд, далі члени його уряду, тобто всієї римської держави, а далі польські католицькі архієпископи і єпископи.
З другого боку засіли польські міністри, від прем'єра починаючи, а на міністрі торговлі скінчивши, а далі маршалок польського сейму та другі своїми урядовими.

Наконець же той мінучий, як Станіслав Галлер, шеф генерального штабу польської армії, той самий, що добував урочисто сімнадцять років тому назад Галичу й Волині.
Промовив, як виголошував на сій параді, говорить самі про себе, і говорить промовою, якою хіба глухий не почує. Оце польський міністр закордонних справ підчеркнув, що польський уряд привязує до конкордату велику вагу. Тому уряд вказує свою велику радість з приводу довершення діла, так важкого для Польщі. Він не поминув підчеркнути велику важливість, якою наповняється серце кожного поляка, а тим більше польського уряду, до особи Найсвітлейшого Ойца, котрий своїм упавом зробив можливим таку велику радість для Польщі.
В імені уряду не забув те сказати свого слова самий президент республіки. І він те урядів величавий пир в честь представників католицької церкви. Іли, пили і веселилися, президент почав медаль представникам римського папи, і в урочистих промовах висказували, що лежало їм глибоко в серці. Знова лишилися медальонці похваляти для католицької церкви, і про її заслуги для Польщі, про нерозривну зв'язь між ними, про спільний похід на спільного ворога.

Ворога про імені не згадувалися. Не згадувалися його по імені тому, бо се було при бенкеті, а при бенкеті люди добувають до доброго гумору, а поменша згадка ворога може гумор згубити. Не згадували ворога же в тому, бо думають, що ворог спить, а ворога, що спить, будити не треба. Краще його підмасти сплячим.

Не згадали ворога поіменно, та ми його знаємо поіменно. Знаємо ми, проти кого збирається Польща, на чий тіло добувають вона кланче чорних круків. Видно се по тому, що на параді були Грассі, Скуржинські, Яніцькі, Ратайські. Знати їх всієї польської поліції. Видно се передовсім по тому, що там був самий Станіслав Галлер, шеф генерального польського штабу. Знаємо, що душа ніякого польського рідного патріота не кипить таким шовінізмом проти непольських народів, яким кипить у душі той, що самий покинув власний народ, але в своїй власній імені добуває п'яно яничара.

Здавалося б, що римсько-католицька церква не подасть руку такий банді. Але ілюміновані католиці чей же мають право піддавати, що їх власна церква не подасть руки нім розбійникам, що збираються в білий день на вбивство українського народу. Три тисячі українських католицьких церков, з яких при кождій богослуженню лишили молитви до Всевишнього за св. Отця в Римі, чей же мали право сподіватися, що св. Отець не подасть своєї руки польській лаві, з котрої те тепле українська кров, невинно пролита. Чей же є українські католики мали основу сподіватися, що Рим виступить в обороні правди, що заступиться за своїми синами, які його так вірно дерся?

Але що сказав Рим?
Устами свого представника римська церква заявила польському уряду, що св. Отець має батьківське пошування супроти польського народу, що він в ній остаточно є приятелем відраженню Польщі, що він пізнав Польщу й польський народ пліч за пліч в Польщі та він мусить з признанням підняти привязанню Польщі до Риму. Польський представник говорив про велике історичне значіння діла. Він навіть заявив, що сей день займає перше місце в польській історії. Та наважливий з усього, папський представник іменем Риму висказав важдою, що Польща як найкраще доконала всіх великих цінностей, до яких вона призначена.
Як се великі цілі, свого монітора вразно не сказав. Не сказав з тієї самої причини, з якої утучили, виключили кукурару: не говорив нічого про великі прикмети вбитого ним вола. Не сказав, але український народ знає, що він має на душі. Кождий свідомий Українець знає, що моніторів висказав надіймо-римсько-католицької церкви, що всі українські й білоруські народи, православні й унітні, в як найкращій часті будуть сервернені на широкі полях латинського обряду.

Се та велика місія на сході, для котрої об'єдналися зі собою Рим і Варшава. Оце вони пліч за пліч виступили парадом, який виразно для кождого, хто має уха, широкі слухати.

Ол. Салковський.

Хто такий був Скоропадський?

Ріжні органи української преси вже звернули увагу на ч. 3 журналу "Донська Літпис" і багатим історичним матеріалом, що торкається подій на Великій Україні в 1918-1919 рр. Серед цього матеріалу найбільшу вагу для нас уявляють спогляди доносного генерала А. В. Червунки, який був постоєм (по доносному: Атаманом зомової станції) новоутвореної держави при гетьмані Скоропадському і під його оком оглядав незначний об'єктивний освітлений те, що проходило на його очі. Дуже багато Росіяни присягнули до цієї пари своїх мемуарів українському національно-визвольному рухові і всі вони — як праві так і ліві — ставлять до його з неприязню й огидою. Ген. Червункин не криється з тим, що його ідеал — відновлення Великої Росії, не ховає своїх антипатій до українських самостійників; але це не перешкоджає йому уникати брехні і навіть зазначити чесноти своїх супротивників та опонентів.

Ось наприклад, як він, особистий приятель Скоропадського, описує свою зустріч з С. Петлюрою. "Перший раз я балабав з ним 25. XII. Будучи разом з Винниченкою добувши повстання проти гетьмана, Петлюра тримав у своїх руках всю виконавчу частину на фронті.
Зовнішнього вигляду він не робив враження сильної людини. Лише його безмежна любов до України, що виявлялася всюди і у всьому, робила його популярним серед козаків. Він добре розбирався у політиці і далеко вже відійшов від утопізму російських соціалістів, на якому був по суті вихований".

Всі російські видання на Україні малювали повстанню армію як набір бандитів. І отож Ген. Червункин треба було вихити з Києва до Одеси, себто прохити кількасот верст залізницею, що була в руках "петлюрівців".

Він пише про це так:
"Я їхав у військовій уніформі. Не вважаючи на всі оповідання й чутки про ганебні вчинки, які чинили робили Петлюрівці на залізницях, — я навіть навіть розбавив, арештом і бійством, — я їхав цілком добре, зустрічаючи по дорозі найкращіше відношення, яке до атамана зомової станції доносного війська".

Я навіть цілком читати власне для того, щоб читач знав, як ставитися до найбільш цікавих сторінок у спогадах доносного генерала — до сторінок, що виражають характеристику гетьмана Скоропадського. Йому Червункин присвячує найбільше уваги.

Хто такий був гетьман Скоропадський? На це же я тепер даю не тільки ріжні, але просто протилежні відповіді, відсторонено слово такої людини, як доносний генерал, що бачив Скоропадського майже щоденно і часто розмовляв з ним цілком довірливо, набирав особливого ваги і значіння. Гадаємо, що саме тепер, коли через ріжні обставини знову вставився інтерес до особи цього гетьмана, кілька читачів з мемуарів його прийняти не будуть зайвими.

"Сам Скоропадський — пише ген. Ч. — дуже порядковий діяч. Генерал святий його величання, перейнятий любов'ю до Росії, багатий, ні від кого незалежний, він не вважавши на своє українське походження, мало нагадував Українця і своїм зовнішнім виглядом і характером."

Ще недавно далекій від думки бути правителем України і тому не підготовлений до цієї ролі, він мусів тепер при над-100-200 тисяч армія осіб, звичайно важких умовинах, що мешкають на Україні, але розб'ється в настроях ріжних не бачують йому тепер судити про нього.

Ще недавно далекій від думки бути правителем України і тому не підготовлений до цієї ролі, він мусів тепер при над-100-200 тисяч армія осіб, звичайно важких умовинах, що мешкають на Україні, але розб'ється в настроях ріжних не бачують йому тепер судити про нього.

Ще недавно далекій від думки бути правителем України і тому не підготовлений до цієї ролі, він мусів тепер при над-100-200 тисяч армія осіб, звичайно важких умовинах, що мешкають на Україні, але розб'ється в настроях ріжних не бачують йому тепер судити про нього.

Ще недавно далекій від думки бути правителем України і тому не підготовлений до цієї ролі, він мусів тепер при над-100-200 тисяч армія осіб, звичайно важких умовинах, що мешкають на Україні, але розб'ється в настроях ріжних не бачують йому тепер судити про нього.

на Москву для боротьби з більшовизмом та відновлення Росії. Російська інтелігенція переконувала його, що на Україні жадного національного руху нема, що всі на Україні підуть за ним, якщо тільки він заявить про приєднання до Росії.

Гетьман почав піддаватися цьому натиску.

Він дозволив, покинувши офіційно, формувати на Україні російські відділи. У Києві вже не кричилось мешкало осіб, що стояли на чолі цих відділів. З ініціативи генерала Г. Н. Лейтенберга відділено було два бригади людей у підвезенні особного корпусу, на чолі якого мав стати граф Келлер. Гетьман субсидував через мене це армію. На вулицях Києва вже отворіли стали появлятися офіцери з відзнаками цих російських частин, чим розпаловило пристрасти націоналістів України."

Тимчасово натиск на гетьмана Росія продовжувався. Ще в перших дні листопада під натиском російської інтелігенції йому вручили меморіал 10 міністрів, що наробив тоді стільки гомону, про необхідність злучення України з Росією. Цей гарний жист зробив своє діло. На чолі міст з'явився став С. Н. Гербер, і 14. листопада гетьман підписав заборону особливого грамотою до українського народу проголосив Україну про її майбутній шлях спільній з Росією."

На та жаль, жак Червункин, російська інтелігенція промилася.
Вже нічю з 15. на 16. листопада на вулицях Києва в інших центрах України були розпалені прокламації за підписом директорів (Винниченко, Петлюра, Шеня, Макарена і Андерського), що закликали до повалення гетьмана, як у зурпатору, що захопив владу і тепер бажав підбити Україну знов під Москву.

Відозва ця закликала до збройного повстання на оборону народних прав, мови, самостійності, оголошуючи гетьмана пача зомоном.

Зразу спалахнуло повстання по цілій Україні."

У цей тяжкий мент гетьман вирішив використати добровільні відділи, та наліг його застави. Замість обійняти російської інтелігенцією 100-200 тисяч людей готових йти на Москву, лави змобілізували 6-8 тисяч Січових Петлюрівців, росла та росла; він у три тижні зібрав проти гетьмана три і пів дивізії добрих одягнених та зброєних воїнів, запалених до боротьби за свою самостійність та великим обійняти соціальними реформ.

Одночасно з листопадом Петлюра почав панічно втікати з Києва і з України Росією, — ті самі Росіяни, котрі ще так недавно доводили, що самостійного руху нема, що все на Україні — на боці Росії. Тепер ці проповідники тікали від страху не тільки перед Директорією, але перед кожним козаком. Я не встигав видавати варті для всіх, хто бажав залишити Україну.

Гетьмана покинула російська інтелігенція, покинула ті самі, задля чого він зробив незначний крок. 22. листопада успішним повстанням примусили гетьмана передати свій команду в руки графа Келлера."

Рівно за місяць після того, як гетьман проголосив змуну політиків України, 14. грудня до ст. з'явився почало воєнний в Києві війська Петлюри. Першим увійшли частини осадного корпусу атамана Коновалова. Вони робили гарне враження."

Нічого не мінючи, нічого від себе не додаючи, я навіть низку читав з мемуарів Росіянина, і лише тепер дозволю собі сказати кілька слів від себе.

Мемуари писані дружною для Скоропадського руху, писані в кожному разі людською, а не аналітичною рукою.

Нічого не мінючи, нічого від себе не додаючи, я навіть низку читав з мемуарів Росіянина, і лише тепер дозволю собі сказати кілька слів від себе.

Нічого не мінючи, нічого від себе не додаючи, я навіть низку читав з мемуарів Росіянина, і лише тепер дозволю собі сказати кілька слів від себе.

спішність та нечепність зміни Скоропадського української політики. Треба, мовляв, було почекати ажкис час і тоді єдина велика невідання Росії (Червункин друкує що формулу величезним літерами!) булаб здійснена безсумнівно."

На погляд Ген. Червункина, Росіяни повинні почувати велику вину свою перед Скоропадським і з цим трудно не погодитися. Але в такому разі само собою виникає питання: а як же Українці? Що вони повинні почувати?...

Незвичайно цікаво булоб мати відповідь піксту на це — просту і чесну відповідь — від тих, хто до цієї пари не кладає гіркі докори противникам підозрілої політики Скоропадського. Ші противники же в 1918 році розшифрували політику Скоропадського, як — і то точнісінько так, як розшифрував її тепер його прихильники і однодумці.

Цього факту жалким концем не обідиш. (Діло)."

3 українського життя в Америці.

НЮ ЙОРК, Н. Я.

Під враженням римського конкордату.

Дня 19. червня відбулися тут збори українських католиків в справі конкордату між Варшавою і Римом. Збори не були оповіщені в газетах, а мимомовно в них зявилося коло дві сотки людей.

Головою зборів вибрано г. Олександр Гундла, котрий описав події зборів фактом про польсько-римське братерство. Слідуючи бесідники закликали збройних до зрівняння всіх зв'язків з Римом та до повертання до давньої української віри, себто до православної церкви.

Прийнято опісля одностороннього резолюцію по потребі відорвання від Риму й організації гетьмана в Нью Йорк української парохії. В склад комітету, що має сам зайнятися, вибрано: г. Гната Супера, його пресидате, г. Степана Юнкю, як секретаря та г. Катерину Оленю, як касирку та ще других 16 громадян яко членів комітету.

Збори опісля ухвалили, що б кождий з присутніх зложив на організаційні кошти по 5 доларів, що й зараз виконало. Оди зі зібраних зложив 10 доларів. Припоручено тимчасовому організаційному церковному комітету скидати в короткім часі публічні збори та вивести відповідний будинок для церкви й школи.

О. Гундла.

БОФАЛО, Н. Я.

На поміч старокремієм селянам при будові Чтальній.

Виді Чтальній Просвіти в селі Налужу, теробовського повіту, в Галичині, прислав на руки г. Василя Кордуба, 139 Scoville Ave., в Бофало, листа про заходи ожити в селі чтальний рух. В листі пишеться:

"Великим відрадною вісткою дізнався в Вами! Дня 15. марта ч. р. відбулося торжественне відкриття читальні "Просвіти" в нашій громаді. Після 11-літнього хідкогата з туюго вісладла наша громада отіжжюно хитилі. Тепер по ній що не день режімося зрозуміло цінну і варту сего святого огнища. Так виразом сего були чисельні збори молодих і старих обшів, з них 50 членів зразу висналося."

Та одна журба налягла на нас — брак поміщення. Відомо Вам, як се зчинило. Тимчасово прийнято читальню в комірні п. Михайла Хитрий, але зовсім не дозволить обшувати."

В КОМІРНІ У Г. ХИТРИХА
КАП. КОМІРНІ
КАП. КОМІРНІ

власний дім. Хоті наріб виснажений і вимушений, живо перенявся цим проектом і готов до жертв.

Ми певні, що й Вам по серцю буде ця справа — бо не чужа, а своя родина. Ми певно мали і жаль до нас, що ми не дали змоги Вам покласти і свою цеголку під будинок святих душ. Тож просимо Вас і всіх Вам рідних та знайомих до спільної праці-участі."

Діставши сього листа, г. Кордуба заявляє охотником збирати жертви на будову селі читальні та зобов'язується відслати жертви згаданому комітету.

ФІЛАДЕЛФІЯ, ПА.

Католицький єпископ поїхав на фері.

Як подає в "Америці" канцелярія греко-католицького єпархіального, єпископ Богачевський виїхав на фері і в місяці липня й серпня авієшнік давати не буде.

ПАСЕЖ, НЮ ДЖЕРЗІ.

Нова церква громади рідного краю.

Ново заснована українська православна парохія стрінулася зі зважатою кампанією зі сторони римсько-польського конкордату. Не має еділі, що бо людей, які пристали до цієї церкви, не визнають яничарами, більшовиками, революційниками, ку-лак-класами, підліми, половею, платиним агентами, юдами-киришниками. Громада постановила не поїжжати до відповідей на такі звинувачення в газетах, але віддати справу до вирішення американському судови.

На нахлещі, що були українські католики, які тепер організували українську православну церкву, є всік чужі платні агенти, громадяни постановили: відповісти ділом. Намастерили вони на самому вічю дня 24. мая зборили між собою на старій краці 27 доларів, опісля на першій нахлещі в своїй церкві зборили знов 17 доларів, і наконець рішили збирати на старій краці при кождій нахлещі. Цим лютіше ворогують клядаки на наш народ, ніж дукче треба працювати. Не лякай, а праця для рідного народу покаже, хто має слухність.

Лесьо Сисин.

В КОМІРНІ У Г. ХИТРИХА
КАП. КОМІРНІ
КАП. КОМІРНІ

КОНВЕНЦІОНА КАНПАНІЯ ЄДНАННЯ НОВИХ ЧЛЕНІВ

ЗПІДНО З УХВАЛОЮ 16-ї КОНВЕНЦІА У. Н. СОЮЗА
ПРИНЦІПАЛЬНИХ ЧЛЕНІВ ВЕДІТИ ПІДПИСАТИ

